

In memoriam: Krámlí András

Egy egyetemi kirándulás során ismertem meg személyesen Andrászt. Igen, Andrászt, és nem a professzor urat, ugyanis a kiránduló diákok mindaddig tegezheték őt, amíg a túrára induló társaság célba érkezés szerinti mediánjánál ő hamarabb ért a csúcsra.

„1943. április 14-én születettem Szegeden a Fogklinikán.”

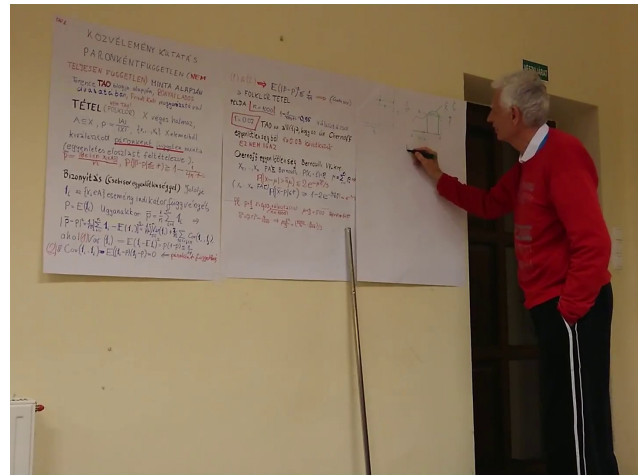
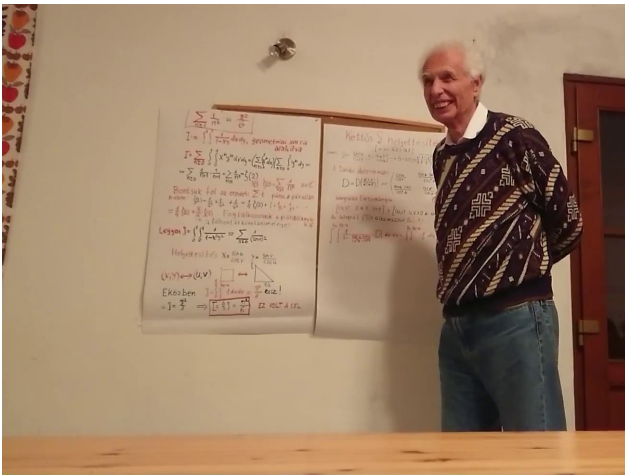
Azon a klinikán, ahol ma a Fogászati Klinika üzemel. A születésnap igencsak érzékeny téma Andrásnál, nem ünnepelte, sőt mi több egyenesen leszidta azokat, akik felköszöntötték.

„Köszönöm, bár tudod, hogy nem tartom, ha meg akarod ünnepelni, meghallgatsz egy áriát a Don Giovanniból (Youtube, pl. "Batti batti bel Masetto").”

Nem meglepő, ez volt a kedvenc darabja. Ha mindenképpen egy dátumra szeretnénk emlékezni, – javasolta – a születésnapja helyett legyen ez 1787. október 29., a Don Giovanni prágai debütálása. Életének minden évtizedében legalább egyszer megtekintette, kívülről énekelte az áriák minden sorát, természetesen olaszul. Jól tudták ezt diákjai is, így 70. születésnapján, ami éppen egy kirándulás idejére esett, a Prédikálószték csúcsára érve lejátszottuk neki. Örömeben annyira átadta magát a darabnak, hogy egyes jeleneteket ő maga játszott el nekünk. A képek magukért beszélnek.

Ezen kirándulások hagyományáról ejtenék pár szót. Az elmúlt 30 évben, szemeszterenként egy alkalommal az ország valamely pontján szegedi matematikus hallgatók, egykori hallgatók és oktatók túrára indulnak. A helyszín és a társaság idővel változik, de ezeknek az alkalmaknak az egyik közös pontja András volt. Éjjeli előadást tartott változatos témákról, ami éppen foglalkoztatta, eszébe jutott, amit a diákság számára érdekesnek, hasznosnak ítélt. Ugyan a hallgatóságot este 10 óra és néhány pohárka után kihívást jelentett ébren tartani, ez nem volt kifogás. Az anyag előre kidolgozott posztereken érkezett a szállásra, gondosan feltekerve, újságpapírba csomagolva, utazótáskára felrögzítve, már csak a helyét kellett megtalálni. Láttuk faliújságra tűzve, ajtóra ragasztva, függönykarnisra akasztva. Az egyik alkalommal esős idő miatt nehezen ment a tűzgyújtás. Látta ezt András is, akinek mi sem volt természetesebb, minthogy az előadását – bemutatása után – cafatokra tépve a parázsra dobja.

Történt egyszer, hogy a bélapátfalvi szálláson felrobbant a kazán. Akkor András ártatlan tekintettel, kezében 2 kisebb darab tűzrevalóval sétált épp a kazánház irányából, meggyőzően állítva, neki bizony semmi köze az egészhez, csak tett a tűzre egy keveset és levegőt adott neki. Évekkel később már úgy emlegette az esetet, mint

„amikor berobbantottam a kazánt.”

Máskor gondolataiba merülve rossz helyen szállt le a mecseknádasdi buszról, így az őt fogadó hölgykoszorú – amely igényére mindig felhívta a figyelmet – elmaradt.

„...nem ott szálltam le, ahol Ambrus várt (az a Nadasch tábla utáni első megálló) így aztán a csomagtartóban felejtettem a csomagjaimat. Miután az autósok már ittak, Norbit kellett megvárni, aki még Bonyhádon járt. Összességében szerencsém volt: a pécsi buszpályaudvaron várt rám a csomagom. Ilyen az, amikor az ember gyorsjáraton utazik! Szombaton fölmentünk Óbányáról a Zengőre, az nem olyan laza, mint Pécsváradról. Közben a társaság megnézte a püspökszentlászlói arborétumban a bazsarózsákat, én szép kényelmesen továbbmentem, mert tudtam, hogy az út egy 30 fokos emelkedőbe torkollik, kb. 100 méter szintkülönbséggel, ami a Vadálló köveknél lényegesen könnyebb. Így elsőnek érintettem meg a kilátót. [...] Ezek után, tekintve, hogy már a szívhalál környékeezett, kényelmesen lesétáltam az ismert úton Pécsváradra, onnan busszal a kulcsos házig, aminek az eldugott kulcsát nem találtam, így a szomszéd kocsmában vaddisznó pörköltet vacsoráztam, este 6-kor, ami nekem korai.”

A közelmúltban vele utaztam a túra helyszínére, Dunabogdányba. A célhoz közeledve felpattant a buszon, „Hohó, megjöttünk”, majd ezzel eldőlt, egy utas ölébe esett, de nem kelt fel, hiába segédkeztem, mert körforgalom következett, mondván "majd ha elmúlik a centripetális erő, addig elvagyok, nyugalom" és feküdt tovább.

Nyíltan mesélt a magánéletéről, a feleségéről, mi pedig megdöbbenve, rá-rácsodálkozva hallgattuk. Egyetem alatt, évfolyamtársként ismerkedtek meg. Amellett, hogy a legszebb nőre talált közel s távol, a francia irodalom szeretete hozta őket össze. Ha András on múlt volna, a záróvizsgájuk napján kötnek házasságnak, *"akkor már úgyis ki kell nézni valahogy, megspóroltam volna egy fésülködést"*. Rendkívül tájékozott, művelt embernek ismertem, aki egyszerre testesítette meg a bolondos, hóbortos tudós és az elvarázsolt, folytonosan nosztalgizáló, dalolászó úriembert.

"Ha a feleségemmel pihentünk volna a nászúton a múzeumból múzeumba loholás helyett, akkor már ott összevesztünk volna. Tudod, én nagyon rendetlen vagyok, ő meg rendszerető. Ami tökéletes párosítás lenne, ha én is szeretném a rendet."

Életét nem mindennapi események színesítették, amiket a legtermészetesebb módon, egy csipetnyi kultúrával fűszerezve adott át nekünk.

"A Misina 6 éves korom nagy emléke: együtt teleltem Riesz Friggyessel: valószínűleg én vagyok az egyetlen élő matematikus, aki tegezte "Frici bácsit". Az akkori Misina toronyba nemes egyszerűséggel bezártak, mint Szélestenyérű Fejenagyot, és harangkötél sem volt. Végül kellő dörömbölés után kiengedtek. Az izgalmakat rumos teával vezettük le, akkor én már gyakorló alkohol fogyasztó voltam."*

"Apámat, mint frissen kinevezett "orvosvegytani professzort" [...] beutalták a Kikelet Szállóba [...]. A matematikusok krémje is ott sürgött forgott (Rényi, Szőkefalvi és persze Riesz), akinek ott ünnepelték a 70. születésnapját. Frici bácsitól kértem problémát, ő azzal kezdte, hogy adjam össze 1-től százig a számokat, persze ezt lemondtam: a szorzást még nem ismertem kompetencia szinten. Akkor azt adta, hogy "egy fán van 10 alma, elmegy alatta 5 gyerek ki-ki leszakít kettőt, mennyi marad?"

Osztani kis számokkal már tudtam, de a helyes válasz 8, mert nem ki-ki, hanem Kiki. Így éltem Pannóniában."

* Petőfi Sándor: A helység kapalácsa

Elmentünk teázni Budapesten. Soha nem felejttem el a pénztáros lány arcát, amint András pénzért kutatva előveszi a táskáját és mindent kipakol: orosz szépirodalom, számárfüles, jegyzetelt matematika cikkek, útleveél, fogkefe, egy tucat borotvapenge, táblafilc, majd a rózsaszín óvodai ballagótarisznyából a pénz.

Temérdek különönc történetet tudnék még sorolni róla.

- A lakásában egy betörőnek felajánlotta a leveses tálját, amire neki már semmi szüksége nem volt, mégse menjen haza üres kézzel a jóember.
- A KRESZ vizsgáján fel tudta sorolni Budapest akkori összes(!) STOP tábláját.
- Egyszer egy előadásra késve érkezve ez a felirat várt a táblán: "Kórházban vagyok." Kiderült, aznap a klinika kertjében egy padon ücsörögve tartotta az órát.
- Egy konzultáció során tábla és poszter híján az aznapi Délmagyarra vezette le a tétel bizonyítást.
- A személyes adatok védelmében, nevek helyett kódokkal jegyezte fel a diákok beadandó dolgozatból származó pontjait, majd alkalmanként az azonosításhoz használható összes kulcsot is mellékelte mindenkinek.
- A párizsi nyaralásának nagy szívfájdalma, hogy nem ehetett osztrigát, mivel az abból származó ételmérgezést nem fedezte volna a biztosítása.
- A Google profilképe Moszkvában készült róla, méghozzá úgy, hogy ő a nyaralásra nem vitt magával sem telefont, sem fényképezőgépet. Egy szimpatikus járókelőt leszólított, megkérte, hogy készítsen róla egyet, majd küldje el neki email-ben.
- A 70. születésnapjára kapott egy bögrét, amin a kirándulókkal közös csapatfotó szerepel. Ezt akkora becsben tartotta, hogy kizárólag ebből ivott otthon. A későbbiekben ugyanezt kétszer is elkészíttette, mivel "a huzat becsapta az ablakot, aminek a párkányán a ka70-es kép őrződött, most restaurálódik".

A legutolsó kirándulása előtt ezt írta:

"Képzeld, 3 héten belül \$3\times\$ estem sima úton ugyanarra a jobb kezemre, utoljára tegnapelőtt. Az első kettőtől nem lett semmi bajom, de tegnap (megfogadva Vonnegut tanácsát)* két kézzel borotválkoztam, mára radikálisan javult a helyzet, kicsit lassabban, de jobb kézzel rendesen tudok borotválkozni, cipőt bekötni könnyebb terhet cipelni (hálósák). A bal kezem teljesen ép, a lábaim, szívem, tüdőm a régiek. Az a tervem, hogy néhány lassabb de egyenletes ütemű kirándulóval Pécsváradon át [...] fölugranék a Zengőre, ki tudja lesz-e még rá alkalmam fölmenni a Zengőre? Azon az úton a hasra esés esélye kisebb, mint éjszaka az Alföld tengersík vidékin, ahol a gödör ugyanolyan sötét, mint a nem-gödör."

Nyugodjék békében!

*„Aki nem ügyel többé büszke öntudattal a külső megjelenésére, az hamarosan meghal.” Azt mondta, hogy nagyon sok embert látott, akik a következő módon haltak meg: „Azzal kezdték, hogy nem álltak többé egyenesen, s aztán abbahagyták a borotválkozást és a mosakodást, aztán az ágyból sem keltek többé fel, aztán abbahagyták a beszédet, aztán meghaltak. Ehhez csak annyit lehet hozzáfűzni: ez úgy látszik az elmúlásnak egyik nagyon könnyű és fájdalommentes útja.” [Kurt Vonnegut]